

Exam. Code : 103203

Subject Code : 1169

B.A./B.Sc. 3rd Semester

ENVIRONMENTAL STUDIES-I

Paper-ESL-221

Time Allowed—3 Hours]

[Maximum Marks—50

Note :- Section A (15 Marks) : It consists of five short answer type questions. Candidates are required to attempt any three questions, each question carrying 5 marks. Answer to any of the questions should not exceed two pages.

Section B (20 Marks) : It consists of four essay type questions. Candidates are required to attempt two questions, each question carrying 10 marks. Answer to any of the question should not exceed four pages.

Section C (15 Marks) : It consists of two questions. Candidates are required to attempt one question only which carries 15 marks. Answer to the question should not exceed five pages.

SECTION-A

1. Discuss the problems related to use of pesticides.
2. Give a brief note on over-utilization of ground water.
3. What is ecological succession ?
4. Discuss the concept of an ecosystem.
5. What are the key issues under National Health Programme ?

SECTION-B

6. Mention various types of non-renewable energy resources.
7. Give a brief account of issues involved in enforcement of environmental legislation.
8. What are ecological pyramids ?
9. What are the consequences of floods ? Mention various mitigation measures.

SECTION-C

10. Give a detailed note on Air (Prevention and Control of Pollution) Act.
11. Give types, characteristic features, structure and function of aquatic ecosystems.

(Punjabi Version)

ਨੋਟ:- ਭਾਗ ਓ (15 ਅੰਕ) : ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 5 ਅੰਕ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 2 ਪੇਜਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਭਾਗ ਅ (20 ਅੰਕ) : ਇਸ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਦੀਰਘ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 4 ਪੇਜਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਭਾਗ ਟ (15 ਅੰਕ) : ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜਿਸਦੇ 15 ਅੰਕ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 5 ਪੇਜਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ। <http://www.gnduonline.com>

ਭਾਗ-ਓ

1. ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
2. ਭੂਮੀਗਤ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੱਧ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

3. ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਦੀ ਅਨੁਕ੍ਰਮਣ ਕੀ ਹੈ ?
4. ਇੱਕ ਈਕੋਸਿਸਟਮ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
5. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੱਖ ਮੁੱਦੇ ਕੀ ਹਨ ?

ਭਾਗ-ਅ

6. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਗੈਰ-ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।
7. ਵਾਤਾਵਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵੇਰਵਾ ਦਿਉ।
8. ਵਾਤਾਵਰਣਿਕ ਪਿਰਾਮਿਡ ਕੀ ਹਨ ?
9. ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਕੀ ਹਨ ? ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਸੀਬਤ (mitigation) ਦੇ ਉਪਾਅ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-ੲ

10. ਏਅਰ (ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ) ਐਕਟ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
11. ਜਲ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਇਕੋਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੱਛਣਾਂ, ਸੰਰਚਨਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖੋ।

(Hindi Version)

ਨੋਟ :- ਭਾਗ ਕ (15 ਅੰਕ) : ਇਸमें पांच लघु उत्तर प्रश्न दिए गए हैं। परीक्षार्थी कोई तीन प्रश्न करें। प्रत्येक प्रश्न के 5 अंक हैं। किसी भी प्रश्न का उत्तर दो पृष्ठों से अधिक न हो।
 भाग ख (20 अंक) : इसमें चार दीर्घ उत्तर प्रश्न हैं। परीक्षार्थी कोई दो प्रश्न करें। प्रत्येक प्रश्न के 10 अंक हैं। किसी भी प्रश्न का उत्तर चार पृष्ठों से अधिक न हो।
 भाग ग (15 अंक) : इसमें दो प्रश्न दिए गए हैं। परीक्षार्थी केवल एक प्रश्न करें। प्रत्येक प्रश्न के 15 अंक हैं। इस प्रश्न का उत्तर पांच पृष्ठों से अधिक न हो।

भाग-क

1. कीटनाशकों के उपयोग से संबंधित समस्याओं पर चर्चा करें।
2. भूजल के अति-उपयोग पर एक संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए।

3. पारिस्थितिक अनुक्रमण क्या है ?
4. एक पारिस्थितिकी तंत्र की अवधारणा पर चर्चा करें।
5. राष्ट्रीय स्वास्थ्य कार्यक्रम के तहत प्रमुख मुद्दे क्या हैं ?

भाग-ख

6. विभिन्न प्रकार के अनविकरणीय ऊर्जा संसाधनों का उल्लेख करें।
7. पर्यावरणीय कानून लागू करने में शामिल मुद्दों का संक्षिप्त विवरण दें।
8. पारिस्थितिक पिरामिड क्या है ?
9. बाढ़ के नतीजे क्या हैं ? विभिन्न शमन (mitigation) उपायों का उल्लेख करें।

भाग-ग

10. वायु (प्रदूषण रोकथाम और नियंत्रण) अधिनियम पर एक विस्तृत नोट लिखें।
11. जलीय पारिस्थितिकी प्रणालियों के प्रकार, विशेष लक्षण, संरचना और कार्य लिखें।